

“Türkiye’de Maoculuk Üzerine Bazı Gözlemler”

Aydın Çubukçu

<http://www.gencliginsesi.net>

İçindekiler

1	Giriş	2
2	Kanton’daki Adam	3
3	“Çin Yakındır!”	3
4	Mao, “Milli Cephe”de	7
5	Öznellik ve sürekli eylem	8
6	Sonuç	10

Gençliğin Sesi'nden

Okuyacağımız makale Aydın Çubukçu tarafından kaleme alınıp, “*Praksis*” adlı üç aylık sosyal bilimler dergisinin 2001 tarihli 6. sayısında yayımlanmıştır. İnternete sitemizin teori grubu tarafından aktarılan bu makale, Maoculuk ile ilgili detaylı bir inceleme olmamakla birlikte, gerek ülkemizde, gerekse Maoculuğun popüler olduğu 1960’lı yıllarda başka sömürge ülkelerinde nasıl ve hangi koşullar altında yayılıp, güçlendiğine dair somut bir belge niteliği taşımaktadır.

1968 ihtilalci gençlik hareketinin ve bu hareket ile birlikte parlamentarizme ve kemalizme hapsolan “Türkiye Solu”ndan köklü ve radikal bir kopuşu ifade eden üç hareketin (THKO, THKP-C, TKP-ML), bağrında taşıdığı ve Maoculukla, Gueracılıkla, Fokoculukla yoğrulan devrimcilik anlayışının eksiklerini ve yanlış kavrayışlarını anlayabilmemiz ve dersler çıkarabilmemiz için, dönemin etkin düşünce akımlarında, gelişim süreçleri ile birlikte bilmeliyiz.

Bu anlamda okuyacağımız makalenin, Marksizmin öğrenilmesi açısından faydalı olacağına inanıyoruz...

* * *

1 Giriş

“Kökü dışarıda” bir siyasal-ideolojik akımın herhangi bir ülkeye girişi, kuşkusuz bazı araçlar eliyle olur. Çevirmenler, yayıncılar, akademisyenler, araştırmacılar, elçilik propagandacıları, ajanlar ve üzerine vazife olmayan işlerle uğraşan ilginç bazı tipler, uzakta ya da yakında sürüp giden bir siyasal mücadelenin taraflarının görüşlerini, resimlerini, kitaplarını tanıtırlar. Üniversite duvarlarının arkasında, entelektüel toplantılarında, bir pastane köşesinde ya da meyhanede; bir kitapla, heyecanlı bir öyküyle, oralarda çalınıp söylenen bir şarkıyla karşılaşır ve merak edersiniz.

Belki bütün olup bitecek olanlar herhangi birinin, herhangi bir başkasından duyup gördüğü işte bu nesnelere, seslere, görüntülere ilgi ve merak duymasıyla başlar. Çünkü sonra onları, bir anda başka birileri duyar, okur ya da görür, onlar da “ışık hızıyla” değilse bile, olağan bir güncel haberin olabileceğinden çok daha büyük bir hızla, belki ancak dedikoduların ulaşabileceği bir hızla yayılmaya başlar.

Görülür ki aslında “içeride” kökü olmasa da yaşayabileceği bir iklim vardır.

2 Kanton'daki Adam

Onun adını ilk kez 1968'de, Haluk Ülman'ın Uluslararası İlişkiler Tarihi dersinde duydum. “Önce” dedi, “Çin'e gitti, üç-beş adamıyla, Kanton'da proletaryayı ayaklandırmaya çalıştı.” Sözüünü ettiği “Stalin'in adamı” olarak bilinen ve kendi adıyla birlikte anılan “misyon”u tanımlayan uluslararası ihtilalci Borodin'di. “Sonra”, diye devam etti Haluk Ülman, “bu adam, Chicago'ya gitti. Orada gangsterleri örgütleyip ihtilal yapmaya kalkıştı.”

Haluk Ülman'ın istihzası Chicago üzerinden Kanton'u vurmayı amaçlasa da, Borodin'in adı, bütün dünyayı kucaklayan bir devrim ateşinin simgesi olarak yerleşiyor aklıma. Attilâ İlhan'ın Andre Malraux'dan özene bezene çevirdiği *Kanton'da İsyân*, kitapçı vitrinlerinin gözde yerlerinde duruyor zaten. Gangsterlerin devrimci amaçlarla örgütlenmesine asla aklım yatmıyor, ama Borodin'in Çin'den Amerika'ya koskoca bir coğrafyada devrim kovalaması olağanüstü çekici geliyor. Che öleli neredeyse iki yıl olmuş ve çoğumuz onu öldükten sonra tanımışız. Erdal Öz'ün Sergi Kitapevi'nden kitap alırken bir de onun fotoğrafını “hediye” olarak kazanıyorsunuz! “Dünyayı kucaklama”; her coğrafyada, her ülkede, her halkla birlikte olma düşününüzün simgesi olarak duvarlarınızı süslüyor, kitaplarınızın arasında duruyor. Borodin, ansızın Che'nin yüzünü kazanıyor imgelemimde. Üstelik arkasında Stalin var! Çizmek, kalpaklı ama Che yüzü bir Rus'u Chicago'nun ara sokaklarının birinde bir barda gangsterlerle devrimin sorunlarını tartışırken tasarlamak, Haluk Ülman'ın beklentisinin aksine, bana hiç gülünç gelmiyor. Sonradan Borodin'in, hocanın anlattığı gibi Chicago'ya Çin'den sonra değil, daha 1917'den önce üniversite öğrencisi olarak gittiğini, orada bir “Göçmen Bürosu” kurduğunu öğreniyorum. Ama bende bıraktığı etki değişmiyor. *Kanton'da İsyân*'ın baş ucunuzdaki yerine, kısa zamanda Edgar Snow'un *Çin Üzerinde Kızıl Yıldız ve Uzun Yürüyüş* adlı kitapları ekleniyor. Edgar Snow—ki Mao'nun iyi arkadaşıdır—Mihri Belli'nin de arkadaşıymış. Öyle diyorlar. Bu dostluk söylentisi, Mao'yu daha yakınımız gibi hissetmemize yol açıyor.

3 “Çin Yakındır!”

Borodin'i izlerken Çin Devrimi'ni tanıyorum. Milliyetçi Sun Yat Sen'in partisinin “Bolşevikleştirilmesi”, “geniş cephe”, “birleşik halk ordusu” kavramları hep Türkiye'yi düşündürüyor. Aynı tarihsel dönemçten geçtiğimizi zannetmemiz için pek çok neden var. Gece gündüz tartışıyoruz. Sonra, okuldaki

Öğrenci Temsilciliği odamızın duvarında, Che ve Mustafa Kemal resimlerinin yanına Mao'nun büyük boy posterini asıyoruz. Elinde küçük *Kızıl Kitapla*, “Kızıl Muhafızlar”ı selamlıyor.

Muammer Aksoy, Basın Yayın Yüksek Okulu'nda müdürümüz ve Anayasa Hukuku hocamız. Odası, temsilcilik odasıyla yan yana. Geçerken uğruyor, onunla da tartışıyoruz. Bizim gözümüzde o, bir Sun Yat Senci! Çan Kay Şek taraftarlarına karşı birlikte olabiliriz. Büyük amfide, Mihri Belli'nin “Milli Demokratik Devrim” üzerine verdiği konferans hâlâ kulaklarımızda. Ama Mihri ağabey kendisine “Maocu” denilmesine kızıyor. Onun karşısındaki TİP parlamentarizmine yakınlık duymamız içinse hiçbir neden yok. Bütün dünya, bütün ülke devrime gidiyor. Çin Devrimi'nin büyüğü, “Kültür İhtilali”nin rüzgarıyla çoktan üniversitenin içine dolmuş, bir gözümüz hep o uzak ülkeye çevrilmiş. ODTÜ'nün duvarlarında, boykot ve işgal sloganlarının yanında, bir de İtalya'dan bir filmin adıyla birlikte gelip aramızda dolaşmaya başlayan o tuhaf slogan yerini almış: “Çin yakındır!” Bu sloganı, uzun saçlı “anarşist Ertuğrul” diye bilinen bir mimarlık öğrencisinin yazdığı söyleniyor. Çin'e yakın demek bile az, Çin burası, burası Vietnam, burası Kongo, burası Bolivya!

Devrimci hareketin ve toplumsal muhalefetin sivri ucu haline gelmiş olan öğrenci kitlesi, bir yandan Amerikan emperyalizmine karşı hemen her gün bir gösteri düzenliyor, dövüşüyor, okulları işgal ediyor; diğer yandan özellikle toprak işgalleri biçiminde yükselen köylü hareketine, üretici mitinglerine, “üretici sendikaları” kurma çalışmalarına girişiyor. Ege ovalarından Malatya dağlarına, Karadeniz'den Gaziantep'e kadar her yerde onlar var. “Kırlardan şehirlere doğru halk savaşı yoluyla gelişecek olan milli demokratik devrim” kavramını güçlendirecek bütün nesnel ve öznel koşullar, birbirleriyle yarışarak büyüyor!

Yalnız ülkede değil, dünyada da devrimin yolu çok açık olarak görünüyor: Emperyalizme karşı ulusal kurtuluş mücadelesi veren ya da henüz veremeyen bütün ülkeler “dünyanın kırları”, emperyalist metropoller ise “dünyanın kentleri” olarak kolayca ayırt edilebiliyor! Lin Biao'nun *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi* adlı kitabı o sırada çok okunuyor. Halk savaşlarıyla kuşatılacak emperyalist devlerin proleteryası, artık belini doğrultamaz hale gelmiş kapitalist iktidarları “kır ülkelerin” köylülerinin gücüyle yıkacak! Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın köylüleri; Avrupa'nın, Amerika'nın işçi sınıflarını uyandıracak ve güçlendirecek.

Her ırktan ve her kıtadan halklar; kızıl bir bayrağın altında, başları dik, göğüsleri ileride, omuzlarında tüfekleriyle fethedilecek dünyaya bakıyorlar. Çin'de basılmış afişler her okul kantininde, öğrenci evlerinde, dergi büro-

larında bizi de “kâğıttan kaplanı devirmek için ayağa kalkmış halkların” yanına çağırıyor. Herkes “Maocu” değilse de, Çin Devrimi’nin büyük önderini ve sloganlarını herkes seviyor, herkes “halk savaşı” istiyor.

ÇKP ve SBKP arasında proletarya diktatörlüğü, Stalin, uluslararası ilişkiler gibi can yakıcı konular üzerinde süren ve gündelik dilimize “modern revizyonizm” kavramını sokan tartışmalar bu atmosferde okunuyor. SBKP’nin tezlerinde hoşumuza gidecek, heyecanımıza cevap verecek hiçbir özellik yok. Çin, yüz milyonlarca halkıyla ayağa kalkmış bir halde devrimi savunuyor, savaşmayı öneriyor. SBKP’nin sözlerine dikkat harcamaya değmez. Filistin’e gidip gelen arkadaşlarımız da söylüyor; orada bile hep Çin konser-veleri, Çin silahları, Çin botları, parkaları var. SSCB’den ise bolca nasihat! Eğitimden ve savaşmaktan zaman bulanlar, her iki ülkenin elçiliklerini de ziyaret ediyorlar. Nasıl karşılandıklarına bakarak “revizyonizmle Marksizm-Leninizm arasındaki fark”ı bizzat müşahade ediyorlar!

“Liberalizme karşı mücadelenin on bir ilkesi”, her eleştirinin yolunu açıyor. Fikir Kulübü toplantılarında eleştiriler artık “psikolojik tahliller” üzerinden yapılmıyor. Özeleştirilerde, liberalizmin “on bir temel biçimi” içinde kaçınıcısına denk düşen bir hata yapıldığının anlaşılıp anlaşılmadığı önem taşıyor.

Geleneksel Konfüçyüs tarzında kurulmuş kısa ve özlü cümlelerin sağladığı ezber kolaylığı, her şeye birden yetişmek zorunda olan, aceleci ve sürekli eylem halindeki gençlere çok daha çekici geliyor. Teorik karmaşa içinde, Mao’nun teorisinin ana çizgileri yine en sade ve en uygulanabilir olanlar.

Kalıplara ve sloganlara indirgenmiş ideolojik ve politik “bilgi”, kuşkusuz yalnızca o an yapılması gereken işin yukarıdan planlandığı gibi yapılıp bitirilmesine hizmet ediyor. Ama bunun gerçekten bir bilgi, gerçekten bilinç olup olmadığını soruşturma olanağı yok.

Mao’nun *Teori ve Pratik* adlı kitabı, Lenin’in aynı derecede popüler *İki Taktik*’ini yaygın okunmak bakımından geçiyor. Çok kolay anlaşılıyor; her şey yalın formlara indirgenmiş, başka bir kaynağa başvurmayı gerektir-miyor. Çelişkilerin nasıl sınıflandırıldığını öğrenmek, bütün hayata yön ve-ren, bütün sorunların kaynağında, özünde bulunan çelişmeleri apaçık görebilmek için yetiyor. Üstelik Lenin’in “*İki Taktik*”te anlattıklarıyla Türki-ye’de olup bitenler arasında kolay analogiler kurmak her zaman olanaklı değilken, Mao’nun söyledikleriyle bizim şablonlarımız çok benzeşiyor, hiç güçlük yaşanmıyor. Bütün sorun, “bizim ülkemizde” hangi çelişmenin temel, hangisinin baş çelişme olduğunu saptayabilmekte. Çelişmelerin yönleri içinde ana yönü bulmak önem taşıyor ama bu tıpkı “Çin toplumunda

sınıfların tahlili” ne benzer bir “Türkiye toplumunda sınıfların tahlili” olmadan yapılamıyor. Lenin’in söylediklerini kendi mücadelemize yeterince oturtamıyoruz, ama Mao’yu okurken Çin için anlatılan her şey somut, canlı, kendi ülkemizin sorunları gibi karşımıza dikiliyor. Sun Yat Sen ve komünistlerin ilişkileri ve tartışmaları, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki tartışmalardan daha öncelikli görünüyor.

“Halk savaşı”, bir başka deyişle, iktidarın “kırlardan şehirlere doğru gelecek uzun süreli silahlı mücadele yoluyla ele geçirilmesi stratejisi”, “revizyonizmle Marksizm-Leninizm arasındaki ayrım çizgisi” olarak kalınlaşıyor. Bütün gençlik önderleri ve çevreleri bu ayrımı önemsiyor, doğru buluyor. Bu sırada Dev-Genç içinde Mihri Belli ve Doğu Perinçek arasında başlayan ayrılığın etkileri baş gösteriyor. İlk birkaç sayısından sonra “Gerçek Maoculuk”u keşfedecek olan ayrı bir dergi (*Proleter Devrimci Aydınlık*) yayımlamaya başlıyor. Böylece “Mao Zedung çizgisini” savunanlarla, Mao’yu seven ama “onlar gibi” Maocu olmayanlar bir daha asla bir araya geleme-yecek biçimde ayrılıyor. Maoculuğu “özel bir savaş boyası” haline getirmek Doğu Perinçek ve arkadaşlarına düşüyor.

Stratejinin “akla ve teoriye uygun” olabilmesi için başlıca koşul, Türkiye’nin “yarı-feodal, emperyalizme bağımlı bir ülke” olarak kabul edilmesi. Eğer feodalite kapitalizm tarafından tasfiye edilmiş ise, “halk savaşı” stratejisinin geçerli olması düşünülemez. Bu yüzden, Türkiye için “çarpık kapitalist”, “emperyalizme bağımlı kapitalist” gibi tahliller yapanların hemen hepsi, revizyonizmin değirmenine su taşıyor! *Proleter Devrimci Aydınlık*’ın ilk sayılarında Türkiye’de kapitalizmin gelişme koşullarını inceleyen ve ülkenin “yarı-feodal” olduğu saptamalarına karşı çıkan Korkut Boratav, “gerçek Maoculuk” keşfedildikten sonra bir daha o dergide görünemiyor. Bütün diktatler “kıra” yönelmişken, Türkiye’nin kapitalist bir ülke olduğunu söylemek, köylülüğü temel güç olmaktan çıkararak analizler yapmak, işçi sınıfına ve kentlere ağırlık veren bir devrim perspektifi geliştirmeye çalışmak kimsenin ilgisini çekmiyor. Ciddi bilimsel araştırmaya dayalı bir analiz yerine “yarı-feodal, yarı-sömürge bir ülke” kalıbına uygun olan görüntülere dayanarak “halk savaşı” yolunda ısrar etmek daha kolay. O dönemde yayınlanan hemen hemen bütün Dev-Genç bildirimleri, “yarı-feodal ve yarı-sömürge bir ülke olan Türkiye...” diye başlıyor ve sonra her kime ne denilecekse öyle devam ediyor.

Bu arada, “Endonezya Komünist Partisi’nin özeleştirisi” ve Hindistan Komünist Partisi/Marksist-Leninist adlı bir örgüte ait olduğu ileri sürülen belgeler elden ele dolaşmaya başlıyor. Partinin lideri Çaru Mazumdar, iyice mistifive edilmiş bir “halk savaşı” kavramı ve buna bağlı olarak uyulması gereken ilkeler formüle etmiş. “Kırlardan şehirlere ilerleme” yolunu izleyen Ma-

zumdar; işçi sınıfını, “sonradan kazanılacak güç” olarak tanımlıyor ve proletaryanın örgütlenmesi için sendikalarda, fabrikalarda çalışılmasını “revizyonizm” olarak damgalıyor. Gerillaların ateşli silah taşımaması yasaklıyor: Gerilla komutanındaki bir adet altı otuz beş tabancanın dışında herkes “üretim aletleriyle” savaşıyor; oraklar, tırpanlar, baltalar! Neyse ki Çaru Mazumdar’a, İstanbul’daki küçük bir “kolejli grup” dışında kimse fazlaca itibar etmiyor.

Çaru Mazumdar’ın iyice uçuk görülmesinin bir nedeni de, artık neredeyse her Dev-Genç militanının iyi kötü bir tabanca bulmaya çoktan girişmiş olması olabilir. Her kuytuda bir arkadaşımız öldürülürken, elimizde oraklarla gezecek değildik!

Maoculuğun, Maoçu olmayanlar üzerinde de teorik etkisi hem geniş köylü yığınlarının potansiyelini abartan gençlik eğilimleri yüzünden, hem de bizzat gençliğin “yeni, farklı, gelenekten kopmuş” olanı arayışı sayesinde yaşayabileceği iklimi buldu. Tabii bu “gelenekten kopuşun” aynı zamanda, Kemalist geleneğe bir başka biçim verme anlamı taşıdığı asla görülmedi. SSCB’nin; devrimi öngörmeyen, uluslararası düzlemde statükoyu esas alan, bütün halk savaşlarıyla ve devrimci hareketlerle mesafeli tutumunun da bunda payı vardı.

4 Mao, “Milli Cephe”de

Mao’nun “Yeni Demokrasi” makalesinde vurguladığı “feodalizme ve emperyalizme karşı olan bütün halk sınıf ve tabakalarının birliği” ilkesi, Türkiye koşullarına sanki birebir uygundu! Tıpkı Çin’deki demokratik devrim gibi Kemalist devrim de, “zayıf da olsa”, emperyalizme ve feodalizme karşı bir devrimdi! İlk görevi sosyalizmin önündeki engelleri temizlemek olan Çin devriminde milli burjuvazi, köylülük ve proletarya ile birlikte “geleceği belirleyecek güçler” olarak rol oynamıştı, Türkiye’de de farklı olmayacaktı.

Üstelik şemaya uygun olarak, Türkiye’de “milli demokratik cephe”yi gerçekleştirebilecek güçlü bir “sol Kemalist” akım da vardı. Dolayısıyla “tamamlanmamış Kemalist devrimi tamamlamak”, Türkiye için “sosyalizmin önündeki engelleri temizleyen” bir demokratik devrim anlamına gelebilirdi.

Bu noktada gençlik ve aydın hareketine egemen olan üstü örtülü sosyalizm ürküntüsünün de bu “aşamalı devrim teorisi”ni beslediği görülebilir. Milli Demokratik Devrim bayrağı altında konuşanlar “milli burjuvaziyi ürkütmemek” adına sosyalizmden bahsedilmesine açıkça karşı çıkıyordu. TİP tarafından kullanılan “sosyalist devrim” sloganı, bu yüzden “revizyonist-oportünist” bu-

lunuyordu.

Mao'nun "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Çözümü" başlıklı makalesi, esas olarak onun çelişme konusundaki özgün felsefi yorumuna dayanıyor, her pratik adımda temel ve baş çelişmenin yeniden saptanmasını öneriyordu. Bu, değişen koşullarda ittifak yapılacak güçlerin değişebileceği görüşüyle tamamlanıyordu. Baş çelişmenin değişmesi, ittifak kurulacak olan güçlerin saflarının genişlemesine ya da daralmasına yol açabilirdi. Sonradan, örneğin Doğu Perinçek kanadının "baş düşman" olarak SSCB'yi (sosyal-emperyalizmi) tespit etmesine bağlı olarak ABD ve NATO ile ittifakı olumlamasında olduğu gibi...

Her şeyden önce, toplumsal bakımdan oldukça itibarlı bir yer kazanmış olan gençlik hareketinin, herhangi bir sınıfın değil "bütün ulusun" özlemlerini dile getirme gibi bir misyonu kendisine yakıştırdığı bir ortamda, "geniş demokratik cephe" teorisinin benimsemesi ve bunun bozulmaması uğruna "sosyalizm talebini" ertelemesi çok yadırganmıyor. Bu "cephe"nin hangi sınıflardan oluşacağını "içinde bulunduğumuz milli demokratik devrim aşaması" belirliyordu.

Gerçekte "cephe" denilen şey, herhangi bir toplumsal ittifakı dile getirmiyordu. Örneğin bu bir "işçi-köylü ittifakı" değildi: Ne işçiler, ne de köylüler vardı. Kendisine proleter devrimci diyenlerle, "emperyalizme ve feodalizme karşı" olan Kemalistler arasında bir ittifaktı öngörülen. Her iki grup da esas olarak aydınlardan oluşuyordu.

Darbeciliği esas alan bu "devrim" modelinde esas olarak sınıfların hareketine ihtiyaç duyulmuyor ama belirsizliklerle dolu Maoçu sınıf analizleri, bu modele uydurulabiliyordu.

5 Öznellik ve sürekli eylem

Mao'nun *Teori ve Pratik* adlı kitabında derlenen makalelerin yoğun bir "özel eylem" vurgusuyla yüklü olduğu görülebilmektedir. Ama 1960'lı yılların sonuna doğru bu özellik, bir yanlışlık olarak kabul edilmek bir yana, gençlik eyleminin ufkuna ve gerçekleşme tarzına oldukça uygundu. Yanlışlığı görenlerin sesinin dinlenememesi içinse her şey vardı.

Çin'in başarılarının abartılarak anlatılması ve "yeni/değişik" olarak sürekli söz edebilmesi de gençliğin sosyalizmin geleneksel köklerine yönelik, inkarcılığa varan eleştirel tutumuna denk düşüyordu.

SBKP, TİP gibi partilerin belgelerinde, tarihsel materyalizm adına,

Mao'nun ve Çin belgelerinin aksine yoğunluk "nesnel ve tarihsel koşullara" veriliyordu. Bu farklılık, özel olarak "acelesi olan" bir gençlik hareketinin önder kadrolarındaki iradeci, öncü grup anlayışına teorik bir temel sağlıyordu. Heyecandan yoksun, asık suratlı, çok bilmiş-didaktik SSCB belgeleri karşısında Çin ve Mao Zedung; genç, umutlu ve kışkırtıcı özellikleriyle duruyordu.

Mao'nun teorisinde önemli yer tutan "pratik" kavramı; "deney", "yaratıcı inisiyatif" gibi kavramlarla bir arada kullanılıyor ve böylece Marksizm için ancak sınıfsal-tarihsel eylem planında anlamlı olabilecek bu kavramlar bireysel ya da örgütsel bir içerik kazanıyordu. Daha çok, belki pragmatizm ve ampirizm olarak anlaşılması doğru olacak olan Maocu "pratik" kavramı, aynı zamanda teori ile aydınların küçümsenmesi ve neredeyse zararlı ilan edilmesiyle tutarlıydı. Bu, Türkiye gençlik hareketine aynen yansdı. Pratik ile teorinin birbirinden ayrılarak karşı karşıya konulduğu bu şema, "Kültür Devrimi"nin felsefi kılıfını hazırlıyor ama Türkiye'de bir kısım akademisyeni, özellikle de Doğu Perinçek çevresinde kümelenen asistanlar grubunu karalamak için kullanılıyordu.

Marx'ın "teori kitleler tarafından kucaklandığında maddi bir güce dönüşür" biçimindeki sözü, Mao'da "doğru düşünceler, kitlelerce benimsendiğinde dünyanın kurulmasında maddi bir güç haline gelirler" biçimini alıyordu. "Doğru düşünce" ise *Kızıl Kitap*'ta özetlenen "Mao Zedung düşüncesi"nden başka bir şey değildi. Burada "teorinin kitleleri kucaklaması" fikrinin ifade ettiği tarihsel zemin ve sınıf ilişkileri tümüyle göz ardı ediliyor; sonuçta yine gençlik hareketi içinde çok sevilen "ideolojik önderlik" kavramı burada kendisine bir zemin buluyordu. Buna göre, pekala işçilerin bulunmadığı ya da sayıca oldukça zayıf olarak yer aldığı bir "işçi partisi" olabilirdi! Toplumsal muhalefete, işçi sınıfının kitlesel olarak katılması o kadar önem taşıyordu, bunu "işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş" olan ve herhangi bir sınıftan gelen başkaları da yapardı! Değil mi ki, Mao'nun bile partisinde köylüler çoğunluktaydı...

"İdeolojik önderlik" kavramı, yalnızca ideolojik alanda önderlik olarak anlaşılmıyor, sınıfın yapabileceği her şeyin sınıf yerine yapılabileceği anlamını da kazanıyordu.

İşçi sınıfıyla bağları yalnızca bazı grev ve işgallere "yardım"dan ibaret olan gençlik hareketi için, hem de o her an her şeyin olabileceği koşullarda, işçi sınıfı örgütü peşinde koşmak anlamlı olamazdı! İşçileri temsil etme özelliklerine sahip olmak, bir başka deyişle işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş olmak yeterdi!

Teori ve Pratik'in yerleşmesine büyük katkı sunduğu öznel-iradeci eylem çizgisinin, sonraki gençlik kaynaklı örgütlerin oluşmasında önemli bir payının olduğunu söylemek hiç abartı sayılmamalı. Gerek THKO, gerekse THKP-C, Küba Devrimi'nin "pratiği" ile en saf haliyle Mao'nun "pratik" kavramının birleştirilmesinin ürünü olarak doğmuştur.

6 Sonuç

15-16 Haziran'la birlikte işçi sınıfı; bütün kır-kent gelişme biçimleri, köylülük-proletarya, "fili öncülük, ideolojik öncülük" hakkındaki tartışmalara yeni bir içerik kazandırdı. Böylece "aşırı derecede işçici", dolayısıyla "halk savaşından vazgeçmiş" görünmemeye de dikkat ederek teoriye, taktiğe ve stratejiye "çeki düzen verme" eğilimleri doğdu. Gençlik, "işçiler, milli burjuvaziye ait bir işletmede grev yaparsa kimin tarafını tutacağız?!" gibi tartışmalardan bir ölçüde kurtulmuştu ama ne milli burjuvazi kavramının yarattığı bulanıklığı giderme çabası ne de işçi sınıfının bağımsız sınıf örgütlenmesi düşüncesi henüz ortada yoktu.

Günümüzde Maoculuk çeşitli biçimlerde defalarca eleştirilmiş, tartışılmış olmasına karşın etkisi önemli ölçüde sürmektedir.

Bu etkiyi, Türkiye'nin esas olarak "bir küçük burjuvalar ülkesi" olmasıyla ya da kır ilişkilerinin hâlâ önemli bir yer tutmasıyla açıklamak olanaklı. Fakat asıl etken; "sol" örgütlerin, birer aydın örgütü olarak kalmasıdır. Birlik denilince hâlâ "solcuların birliği"nin akla gelmesi, işçi sınıfının öncülüğünün büyük ölçüde "ideolojik öncülük" olarak anlaşılması ve aşamalı devrim modelinin tıpkı Mao'da olduğu gibi "önce demokratik devrim, sonra sosyalist devrim" biçiminde sıralı olarak düşünülmesi, bu etkilerin sonucudur.

Belki Maoculuk Türkiye'ye dünyanın dalgalandığı bir dönemde, bütün o fırtınanın temsilcisi olarak geldi ama, burada, kendi ülkesinde gibi rahatça dolaştı.

Çin, hâlâ burnumuzun dibinde. Ama bu kez, yakın bir devrimin habercisi olarak değil, etkisi silinmemiş bir siyaset tarzının ve ideolojinin simgesi olarak.